

Otčenáš a sedm Kristových „Já jsem“ v Janově evangeliu

TOMÁŠ BONĚK

Otčenáš, základní modlitba všech křesťanů, v sobě skrývá mnohá tajemství a nezbadatelné hloubky. „Na zemi nikdy nebylo tak málo slovy řečeno tolik. Jakoby nabit nebeskými silami se člověk vrací z těchto proseb zpátky na zem. Slovní tělo Otčenáše je koncentrované v nejvyšší možné míře, ale Duch, který v něm přebývá, obepíná nebe a zemi. A Otčenáš vede i „do skrytosti“. Je cestou do Božího nitra, když jsme v prvních třech prosbách vedeni od jména ke království, od království k vůli. A je cestou do nitra člověka, když jsme v posledních čtyřech prosbách vedeni od nouze k hříchu, od hříchu k pokušení a od pokušení k moci zla,“ napsal Friedrich Rittelmeyer ve své knize o této modlitbě. Každá modlitba je především čin. Nestačí o ní přemýšlet nebojí dobře znát, je třeba ji vykonat a je třeba ji umět vykonat. Na počátku často stačí se rozhodnout a příslušná slova vyslovit. Modlitbě však, stejně jako jakékoli jiné činnosti, kterou děláme pravidelně, hrozí nebezpečí, že ji začneme vykonávat mechanicky a bez vnitřní účasti. Proto je důležité se čas od času zastavit a pokusit se na ni podívat nově, z nezvyklého úhlu pohledu anebo v nevšedních souvislostech. Takové zastavení nenahradí vlastní čin modlitby, může se nám ale stát branou, kterou dokážeme stále lépe a hlouběji vstupovat do jejího vnitřního prostoru. Zde se vyslovování postupně stává rozhovorem a rozhovor reálným zakoušením skutečnosti, která nás přesahuje.

V devatenáctém století si někteří badatelé všimli, že jednotlivé prosby Otčenáše lze najít už ve starších předkřesťanských modlitbách. Domnívali se, že je to důkaz jeho neoriginálnosti. Ježíš (anebo evangelista) podle nich jen sestavil modlitbu ze starších pramenů. Avšak podstatná a jedinečná je na Otčenáši především právě jeho kompozice. Již církevní otcové si všimli základní struktury Otčenáše, jak ho podává Matoušovo evangelium. „Tři prosby jsou zaměřeny k nebesům, čtyři na tento život,“ napsal například ve čtvrtém století církevní otec Jeroným.

Ještě předtím, než se obrátíme k vlastní stavbě této modlitby, zamysleme se krátce nad základní jazykovou formou. O jednotlivých větách Otčenáše se běžně mluví jako o prosbách. Pokud o něco prosíme, pak je naše prosba nezávislá na splnění toho, o co prosíme. Otčenáš je ale formulován tak, že to, o co prosíme, se v aktu modlitby stává určitým způsobem realitou. Tyto takzvané performativní věty nejsou tedy jen prosby. Pokaždé, když je pronášíme, rostou silou slova nad sebe sama — uskutečňují, o čem hovoří. Ježíš Kristus naučil tuto modlitbu své učedníky a říkal ji před nimi a s nimi jako první. Od té doby je s ní spojen a je přítomen vždy, když zaznívá. V modlitbě Otčenáš spoluprovoříme skrze Krista a s Kristem nový svět.

Rudolf Steiner ukázal ve svých přednáškách z roku 1907, že v sedmi prosbách Otčenáše je skryto tajemství lidské bytosti i vývoje lidstva. „A jako se světlo ve světě projevuje v sedmi barvách a základní tón v sedmi tónech, tak se tedy projevuje v sedmi prosbách Otčenáše lidský život, který se sedmým způsobem povznáší ke svému Bohu v sedmi různých citech povznesení, vztahujících se k sedmičlenné bytosti člověka.“* První tři prosby (jméno — království — vůle) jsou podle Steinera vztaženy k vyšším článkům lidské bytosti (duchovní svébytní — životní duch — duchovní člověk). Zbýlé čtyři prosby (chléb — vina — pokušení — zlo) pak k bytostným článkům pozemského člověka, jak se v průběhu věků vyvinuly (fyzické tělo — životní tělo — duševní tělo — já). Toto zprvu poněkud schematicky vypadající přiřazení se při hlubším zkoumání může stát překvapivě plodným. Vedle tohoto přiřazení je ale možné si Otčenáš představit jako sedmiramenný svícen, v jehož středu je věta o chlebu a kde první a sedmá, druhá a šestá, třetí a pátá prosba spolu korespondují.

Člověk je svým narozením vsazen do světa plného nebezpečí a nedostatků. Je vystavován pokušení a hromadí vinu. Má přirozené a nutné potřeby. Potřebuje jíst, oblékat se, mít střechu nad hlavou a celou řadu dalších důležitých věcí. Potřebuje utišit všelidský hlad — v širším i v konkrétním smyslu potřebuje chléb života. Avšak právě tyto základní lidské potřeby způsobují velmi často ty nejhorší konflikty, protože lidstvo žije ve světě, který ovládá protibožský kníže tohoto světa. Člověk se odloučil od Božího království a zapomněl jméno svého Boha. V přirozené životní situaci člověka leží celá jeho tragika i úkol. Otčenáš tuto přirozenou situaci obrací a proměňuje. V Otčenáši se nejprve obracíme k výšinám. Spolu s Kristem znovu posvěcujeme Boží jméno, přivoláváme až

* Rudolf Steiner, *Otčenáš*, nakl. Michael, Olomouc 2003.

do naší životní sféry Boží království, jeho vůle se má stát skutečností i v tomto pozemském světě. Poslední ze tří úvodních proseb spojuje nebe se zemí. První ze čtyř dalších proseb v sobě toto spojení prohlubuje. Chléb je na více úrovních darem nebe i země. Uprostřed Otčenáše — v jeho srdci — prosíme o vezdejší chléb, a výklady této centrální prosby se skutečně od pradávna přivracají tu k nebi, tu zase k zemi. Obtížně přeložitelný řecký výraz *epiúsiōn* totiž umožňuje jak překlad ve smyslu „nad-podstatný“ nebo „budoucí“, tak i překlad „každodenní“. V další prosbě je vyjádřena touha po tom, aby z nás byla sejmuta vína, kterou jsme nashromáždili, a zároveň vyslovujeme svou ochotu odpouštět. Nakonec je řeč o odpůrcích silách, nechceme být uváděni do pokušení — zkoušek či pastí — a chceme být zbaveni zla, které nás ohrožuje.

Pokud tuto duchovní cestu spojíme s přirozenou cestou člověka na zemi, pak před námi vyvstane sedm životních zastavení, která v Otčenáši docházejí posvěcení a uzdravení. Těchto sedm stupňů ve svých vzájemných vztazích odpovídá tudíž zároveň i sedmi svátostem, o kterých jsme podrobněji psali v některých starších číslech tohoto sborníku. Svátosti můžeme v jejich plnosti vnímat jako rozvedení a posílení proseb Otčenáše. K tomuto motivu se ještě vrátíme.

Zajímavým úhlem pohledu na stavbu Otčenáše je její srovnání se sedmi větami „Já jsem“ z Janova evangelia. Těchto sedm vět, kterými Kristus charakterizuje sám sebe, tvoří podobný organismus, jako sedm vět modlitby Páně. V mnohém ohledu je možné brát Otčenáš jako otázku, na kterou v Janově evangeliu zaznívá odpověď. Odpověď ale přichází v trochu jiném pořadí. V Janově evangeliu je oblouk napnut od chleba až k vinnému kmeni. V Otčenáši je možné spatřit souvislost prvních tří vět s posledními třemi větami „Já jsem“ a čtyři „pozemské“ prosby vidět ve vztahu k počátečním čtyřem větám „Já jsem“.

Otče náš, jenž jsi na nebesích, buď posvěceno jméno tvé — Já jsem vzkříšení a život

První věta Otčenáše má podle navrženého rozdělení souvislost s výrokem z rozhovoru s Martou, sestrou zesnulého Lazara, kterého Kristus povolá z hrobu:

*Ježíš jí řekl: „Tvůj bratr vstane.“ Řekla mu Marta: „Vím, že vstane při vzkříšení v poslední den.“ Ježíš jí řekl: „**Já jsem vzkříšení i život.** Kdo věří ve mne,*

i kdyby umřel, bude žít. A každý, kdo žije a věří ve mne, neumře navěky. Věříš tomu?" Řekla mu: „Ano, Pane. Já jsem uvěřila, že ty jsi Kristus, Syn Boží, který má přijít na svět. “ (Jan 11,23-27)

Čím lépe vyjádřit podstatu Kristova působení? Teprve skrze Krista se může naše pozemské já — tento pozdní plod pádu do hříchu — pozvednout ke skutečné lidské důstojnosti. Celý život je zápasem o pozvednutí, napřímení, zmrtvýchvstání. A přitom vždy znovu zakoušíme naprostou bezmocnost své slabosti a nedostatečnosti, svých zblouzení a omylů. Bez Krista nemůžeme konat nic. Blížíme-li se ke prahu smrti spolu s ním, pak v nás může růst naděje, že i naše jméno bude v jeho jménu posvěceno. Když při svátosti posledního pomazání zaznívají slova velekněžské modlitby ze 17. kapitoly Janova evangelia, noříme se zcela do této nálady. Kristus se zde modlí za své učedníky a v závěru prosí o to, „*aby jeho věčný život i jejich život věčně zachoval.*“ Jméno, o jehož posvěcení hovoří první prosba Otčenáše, veliké Boží jméno, které dal Bůh na Sinaji z hořícího keře Mojžíšovi: *Já jsem, který jsem — ehje ašer ehje* (Ex 3,14), došlo svého naplnění v Kristu.

Přijď království tvé - Já jsem cesta, pravda a život

Další výrok uvádíme v širším kontextu:

*„Vaše srdce at' se nechvěje úzkostí! Věříte v Boha, věřte i ve mne. V domě mého Otce je mnoho přibytků: kdyby tomu tak nebylo, řekl bych vám to. Jdu, abych vám připravil místo. A odejdu li, abych vám připravil místo, opět přijdu a vezmu vás k sobě, abyste i vy byli, kde jsem já. A cestu, kam jdu, znáte. “ Řekne mu Tomáš: „Pane, nevíme, kam jdeš. Jak bychom mohli znát cestu?“ Ježíš mu odpověděl: „**Já jsem ta cesta, pravda i život.** Nikdo nepřichází k Otci než skrze mne. Kdybyste znali mne, znali byste i mého Otce. Nyní ho již znáte, neboť jste ho viděli. “ Filip mu řekl: „Pane, ukaž nám Otce, a víc nepotřebujeme!“ Ježíš mu odpověděl: „Tak dlouho jsem s vámi, Filipe, a ty mě neznáš? Kdo vidí mne, vidí Otce. Jak tedy můžeš říkat: Ukaž nám Otce? Nevěříš, že já jsem v Otci a Otec je ve mně? Slova, která vám mluvím, nemluvím sám od sebe; Otec, který ve mně přebývá, činí své skutky. Věřte mi, že já jsem v Otci a Otec ve mně; ne-li, věřte aspoň pro ty skutky! Amen, amen, pravím vám: Kdo věří ve mne, i on bude činit skutky, které já činím,*

a ještě větší, neboť já jdu k Otci. A za cokoli budete prosit ve jménu mém, učiním to, aby byl Otec oslaven v Synu. Budete-li mne o něco prosit ve jménu mém, já to učiním. Milujete-li mne, budete zachovávat má přikázání; a já požádám Otce a on vám dá jiného Přímluvce, aby byl s vámi navěky — Ducha pravdy, kterého svět nemůže přijmout, poněvadž ho nevidí ani nezná. Vy jej znáte, neboť s vámi zůstává a ve vás bude. Nezanechám vás osiřelé, přijdu k vám. Ještě malou chvíli a svět mne už neuzří, vy však mě uzříte, neboť já jsem živ a také vy budete živi. V onen den poznáte, že já jsem ve svém Otci, vy ve mně a já ve vás. Kdo přijal má přikázání a zachovává je, ten mě miluje. A toho, kdo mě miluje, bude milovat můj Otec; i já ho budu milovat a dám se mu poznat. “ Řekl mu Juda, ne ten Iškariotský: „Pane, jak to, že se chceš dát poznat nám, ale ne světu?“ Ježíš mu odpověděl: „Kdo mě miluje, bude zachovávat mé slovo, a můj Otec ho bude milovat; přijdeme k němu a učiníme si u něho přibýtek. Kdo mě nemiluje, nezachovává má slova. A slovo, které slyšíte, není moje, ale mého Otce, který mě poslal. Toto vám pravím, dokud jsem s vámi. (Jan 14,1-25)

V závěru Janova evangelia vystupuje v takzvaných řečech na rozloučenou zřetelně jednota Boha Otce a Syna. Kristus nás volá na cestu. Jsme-li na cestě, pak nezůstáváme stejní. Každá skutečná vnější i vnitřní cesta nás mění. Cesta znamená vývoj. Stejně se dá říci, že pravdu nelze plně mít—vlastnit ji. K pravdě se vždy jen blížíme jsme na cestě. Spolu s Kristem putujeme světem, učíme se mu rozumět a ve světě pracovat. Když přivoláváme Boží království, pak prosíme o to, aby Bůh působil mezi námi a kolem nás. O těchto motivech hovoří obřad kněžského svěcení. Kněz — jako předobraz každého povolání — se vydává na cestu, aby pro Krista a spolu s ním poznával a pracoval. Ve svátostech působí síly přicházejícího Božího království již dnes, jako příslib a posila. Jsou místem, kde se můžeme dotknout podstaty a načerpat síly pro každodenní život, ukazují nám cestu a zvěstují pravdu.

Bud' vůle tvá, jako v nebi, tak i na zemi — Já jsem vinný kmen

Já jsem pravý vinný kmen a můj Otec je vinař. Každou mou ratolest, která nenese ovoce, odřezává, a každou, která nese ovoce, čistí, aby nesla hojnější

ovoce. Vy jste již čisti pro slovo, které jsem k vám mluvil. Zůstaňte ve mně, a já ve vás. Jako ratolest nemůže nést ovoce sama od sebe, nezůstane-li při kmeni, tak ani vy, nezůstanete-li při mně. **Já jsem vinný kmen, vy jste ratolesti.** Kdo zůstává ve mně a já v něm, ten nese hojné ovoce; neboť beze mne nemůžete činit nic. Kdo nezůstane ve mně, bude vyvržen ven jako ratolest a uschne; pak ji seberou, hodí do ohně a spálí. Zůstanete-li ve mně a zůstanou-li má slova ve vás, prostě, oč chcete, a stane se vám. Tím bude oslaven můj Otec, když ponese hojné ovoce a budete mými učedníky. Jako si Otec zamiloval mne, tak jsem si já zamiloval vás. Zůstaňte v mé lásce. Zachováte-li má přikázání, zůstanete v mé lásce, jako já zachovávám přikázání svého Otce a zůstávám v jeho lásce. To jsem vám pověděl, aby moje radost byla ve vás a vaše radost aby byla plná. ...To je mé přikázání, abyste se milovali navzájem, jako jsem já miloval vás. Nikdo nemá větší lásku než ten, kdo položí život za své přátele. Vy jste moji přátelé, činite-li, co vám přikazuji. (Jan 15,1-14)

V posledním ze sedmi výroků Kristus hovoří o nové jednotě nebe se zemí. Bůh Otec je vinař, Kristus je pravý vinný kmen a učedníci jsou ratolesti. Silou, která spojuje, je láska a radost. Jsme povoláni k tomu, abychom se skrze Krista stali vykonavateli Boží vůle na zemi. Spojení muže a ženy je odpradávně vnímáno jako obraz spojení nebe a země. Apoštol Pavel v Listu Efezským (5,32) o manželství říká: *Je to veliké mystérium, které vztahují na Krista a na jeho obec.* Svátost manželství je nejvyšší ze všech svátostí. V ní se zjevuje nejhlubší tajemství a zároveň je nejúžejší spojena s každodenním životem. Pokud dáme Kristu a jeho vůli prostor ve svém životě, staneme se Božími přáteli. V lidském společenství, ve kterém se uskutečňují Kristova slova *ovásejdou-li se dva nebo tři ve jménu mém, já jsem mezi nimi* (Mt 18,20), tam Boží vůle na zemi působí a proměňuje.

Chléb náš vezdejší dej nám dnes — Já jsem chléb života

První ze sedmi vět „Já jsem“ svým motivem bezprostředně koresponduje se čtvrtou větou Otčenáše.

Ježíš jim řekl: **„Já jsem chléb života; kdo přichází ke mně, nikdy nebude hladovět, a kdo věří ve mně, nikdy nebude žíznit. Ale řekl jsem vám: Viděli**

jsste mě, a přece nevěříte. Všichni, které mi Otec dává, přijdou ke mně; a kdo ke mně přijde, toho nevyženu ven, neboť jsem sestoupil z nebe, ne abych činil vůli svou, ale abych činil vůli toho, který mě poslal; a jeho vůle jest, abych neztratil nikoho z těch, které mi dal, ale vzkřísil je v poslední den. Neboť to je vůle mého Otce, aby každý, kdo vidí Syna a věří v něho, měl život věčný; a já jej vzkřísím v poslední den. “ Židé proti němu reptali, že řekl: *‘Já jsem chléb, který sestoupil z nebe’.* A říkali: *„Což tohle není Ježíš, syn Josefův? Vždyť známe jeho otce i matku! Jak tedy může říkat: ‚Sestoupil jsem z nebe!’“* Ježíš jim odpověděl: *„Nereptejte mezi sebou! Nikdo nemůže přijít ke mně, jestliže ho nepřítáhne Otec, který mě poslal; a já ho vzkřísím v poslední den. Je psáno v prorocích; Všichni budou vyučeni od Boha. ‘Každý, kdo slyšel Otce a vyučil se u něho, přichází ke mně. Ne že by někdo Otce viděl; jen ten, kdo je u Boha, viděl Otce. Amen, amen, pravím vám, kdo věří, má život věčný. Já jsem chléb života. Vaši Otcové jedli na poušti manu, a zemřeli. Toto je chléb, který sestupuje z nebe: kdo z něho jí, nezemře. Já jsem ten chléb živý, který sestoupil z nebe; kdo jí z toho chleba, živ bude na věky. A chléb, který já dám, je mé tělo, dané za život světa.* “ Židé se mezi sebou přeli: *„Jak nám ten člověk může dát k jídlu své tělo?“* Ježíš jim řekl: *„Amen, amen, pravím vám, nebudete-li jíst tělo Syna člověka a pít jeho krev, nebudete mít v sobě život. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný a já ho vzkřísím v poslední den. Neboť mé tělo je pravý pokrm a má krev pravý nápoj. **Kdo jí mé tělo a pije mou krev, zůstává ve mně a já v něm.** Jako mne poslal živý Otec a já mám život z Otce, tak i ten, kdo mne jí, bude mít život ze mne. Toto je ten chléb, který sestoupil z nebe — ne jako jedli vaši otcové, a zemřeli. Kdo jí tento chléb, živ bude navěky.“* (Jan 6,35-58)

Jak jsme již zmínili výše, je výklad čtvrté prosby Otčenáše od nejstarších dob nejednotný. Velmi stará tradice navazuje na motiv chleba přicházejícího z nebes. Avšak vše, co potřebujeme k zachování své pozemské existence, získáváme ze světa. Při obřadu posvěcení člověka dary země a plody lidské práce docházejí proměny — chléb, který měl Adam po vyhnání *jíst v potu tváře* (Gen 3,19), se sjednocuje s *chlebem života*, který přichází z nebe. Prosíme-li o vezdejší chléb, pak vlastně prosíme o rostoucí Kristovu přítomnost ve svém osudu.

Odpust' nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim viníkům — Já jsem světlo světa

Souvislost dalších dvou vět vyplyne z kontextu, ve kterém výrok o světle zaznívá. Je vložen mezi dva příběhy o vině. Bezprostředně předchází vyprávění o ženě, která byla přistižena při činu cizoložství. Podle židovského zákona ji čekala smrt ukamenováním. Před tím, než zemře, má být ještě zneužita jako past pro Ježíše. Odsoudí-li ji, pak neučí nic nového, a pokud ne, pak bude obžalován z porušení zákona. Ježíš po naléhání davu odpoví: *„Kdo jsi bez viny, hod první kamenem“*. Tento výrok probudil v přítomných svědomí, a tak postupně odešli. Když se znovu napřímil a viděl, že žena zůstala sama, řekl: *„Nikdo tě neodsoudil?... Ani já tě neodsuzuji. Jdi a nehrěš více!“* Je třeba si uvědomit ženinou situaci. Podle židovského zákona již vlastně byla mrtvá. Setkání s Kristem je pro ni zmrtvýchvstáním. Bezprostředně poté evangelista Jan vypráví:

*Ježíš k nim opět promluvil a řekl: „**Já jsem světlo světa; kdo mě následuje, nebude chodit ve tmě, ale bude mít světlo života.**“ Farizeové mu řekli: „Ty vydáváš svědectví sám o sobě, proto tvé svědectví není pravé.“ Ježíš jim odpověděl: „I když vydávám svědectví sám o sobě, moje svědectví je pravé, neboť vím, odkud jsem přišel a kam jdu. Vy nevíte, odkud přicházím a kam jdu. Vy soudíte podle zdání. Já nesoudím nikoho. Jestliže já přece soudím, je můj soud pravdivý, neboť nesoudím sám, ale se mnou i ten, který mě poslal. I ve vašem zákoně je přece psáno, že svědectví dvou osob je pravé. Jsem to já, kdo svědčí sám o sobě; a svědčí o mně také Otec, který mě poslal.“ Zeptali se ho: „Kde je tvůj otec?“ Ježíš odpověděl: „Neznáte ani mě, ani mého Otce. Kdybyste znali mne, znali byste i mého Otce.“ Ta slova řekl v síni pokladnic, když učil v chrámě. Ale nezatkli ho, protože dosud nepřišla jeho hodina. Opět jim řekl: „Já odcházím; budete mě hledat, ale umřete ve svém hříchu. Kam já jdu, tam vy přijít nemůžete.“ Židé řekli: „Chce si snad vzít život, že říká: Kam já jdu, tam vy nemůžete přijít?“ I řekl jim: „Vy jste zdola, ale já jsem shůry. Vy jste z tohoto světa. Proto jsem vám řekl, že zemřete ve svých hříších. Jestliže neuvěříte, že já to jsem, zemřete ve svých hříších.“ Řekli jemu: „Kdo jsi ty?“ Ježíš jim odpověděl: „Co vám od začátku říkám. Mám o vás mnoho co říci, a to slova soudu; ten, který mě poslal, je pravdivý, a já oznamuji světu to, co jsem slyšel od něho.“ Nepoznali, že k nim mluví o Otci. Ježíš jim řekl: „Teprve, až vyvýšíte Syna člověka, poznáte, že já jsem to a že sám od sebe nečiním nic, ale mluvím tak, jak mě naučil Otec. Ten,*

který mě poslal, je se mnou; nenechal mě samotného, neboť stále dělám, co se líbí jemu. “ Když takto mluvil, mnozí v něho uvěřili. Ježíš řekl Židům, kteří mu uvěřili: „Zůstanete-li v mém slovu, jste opravdu mými učedníky. Poznáte pravdu a pravda vás učiní svobodnými.“ (Jan 8,12-32)

Na tato slova v 9. kapitole Janova evangelia navazuje příběh o uzdravení slepého od narození. V něm se učedníci Krista ptají, kdo svým hříchem způsobil jeho nemoc, zda rodiče či slepý sám. Příběh je tedy uvozen otázkou po vině. Úplný výklad tohoto evangelijního místa by překročil rámeček této úvahy. Pro nás je důležité, že pro slepého uzdravení spustilo sled událostí, na jejichž konci se ho zřekli vlastní rodiče, byl vyhnán ze synagogy a ztratil zcela sociální zakotvení, které jako slepý měl. Společenství ho potrestalo za to, že přestal odpovídat jejich představám o něm. Teprve tehdy se znovu setkává s Kristem a rozpoznává, koho má před sebou.

Bez viny není nikdo. Každý člověk během života bojuje se svojí porušeností či nedokonalostí. To, že můžeme navzdory všemu vždy znovu vstát a pokračovat, je veliká milost. Ve svátosti zpovědi, jak ji chápe Obec křesťanů, se učíme pohlédnout na vlastní život Kristovými očima a pochopit, odkud, kdy a proč vede naše životní cesta. Výrok o světle je uvozen příběhy o vině jednotlivé lidské duše a vině společenství vůči jednotlivé lidské duši. Žena přistižená při cizoložství zakouší odpuštění jako uvolnění z pout a doslova zmrtvýchvstání. Slepý od narození se díky svému uzdravení dostává do situace, kdy musí odpustit svým bližním a představeným v synagoze, jak nelidsky se k němu zachovali. Vina je v obou případech cestou k vývoji.

Neuvod' nás v pokušení — Já jsem dveře

*Řekl jim tedy Ježíš znovu: „Amen, amen, pravím vám, **já jsem dveře** pro ovce. Všichni, kdo přišli přede mnou, jsou zloději a lupiči. Ale ovce je neposlouchaly. **Já jsem dveře**. Kdo vejde skrze mne, bude zachráněn, bude vcházet i vycházet a nalezne pastvu.“ (Jan 10,7-9)*

Kristus jako dveře, které vedou k životu! Se světem i s lidmi se setkáváme různým způsobem. Pro naši úvahu jsou důležitá slova, která Bůh na začátku Bible říká Kainovi poté, co nepřijal jeho obět: „Což nepřijmu i tebe, budeš-li konat dobro? Nebudeš-li konat dobro, hřích se uvelebí ve dveřích a bude po tobě

dychtit; ty však máš nad ním vládnout. " (Gen 4,7) Jestliže usilujeme o spojení s Kristem, pak od nás může být odňata moc pokušitele. Při svátosti konfirmace prosíme za děti nám svěřené, aby našly svou cestu s Kristem a nebloudily svedeny pokušitelovou mocí. Dospívání je doba, kdy často skutečně nezbyvá, než se modlit. Protože mladí lidé musejí získat vlastní zkušenosti se světem a s lidmi a my je toho nemůžeme (chtít) ušetřit. Jak obdobím zkoušek projdou, záleží z velké části na tom, zda jsme jim svým životem ukázali ty správné dveře.

Zbav nás zlého — Já jsem dobrý pastýř

Další věta „Já jsem“ navazuje bezprostředně na předchozí:

Já jsem dobrý pastýř.** Dobrý pastýř položí svůj život za ovce. **Ten, kdo není pastýř, kdo pracuje jen za mzdu a ovce nejsou jeho vlastní, opouští je a utíká, když vidí, že se blíží vlk. A vlk ovce trhá a rozhání. Tomu, kdo je najat za mzdu, na nich nezáleží. Já jsem dobrý pastýř; znám své ovce a ony znají mne, tak jako mě zná Otec a já znám Otce. A svůj život dávám za ovce. Mám i jiné ovce, které nejsou z tohoto ovčince. I ty musím přivést. Uslyší můj hlas a bude jedno stádo a jeden pastýř. Proto mě Otec miluje, že dávám svůj život, abych jej opět přijal. Nikdo mi ho nebere, ale já jej dávám sám od sebe. Mám moc svůj život dát a mám moc jej opět přijmout. Takový příkaz jsem přijal od svého Otce. (Jan 10,11-18)

Narozením vstupujeme do pozemského světa, kde se nutně potkáme se zlem. Nejdřív jsme zcela odkázáni na pomoc druhých. Nemůžeme vlastně vůbec nic — kromě křiku. Lidé ve společenství, do kterého jsme se narodili, nám svým životem ukazují, že k lidství patří se vzpřímit, promluvit a přemýšlet. Tyto tři schopnosti nás pak budou na různých úrovních provázet po celý život. Poslední věta Otčenáše hovoří o zlu či o zlému. Před zlem obstojíme jedině ve společenství s Kristem. Tradiční pojetí dětského křtu jako téměř magické ochrany před zlem tu získává zcela nový rozměr. Děti potřebují být vedeny. Potřebují na nás dospělých zažívat, jak my sami žijeme a zápasíme o své lidství. Jak se pereme se svými slabostmi a zkouškami i jak se obracíme k nebi se slovy: „Otče náš“. Děti potřebují náš vzor a naši ochranu. Pro nás samotné se Kristus stává „pomáhajícím vůdcem“, kterého ve svobodě smíme poznávat — jak o tom hovoří obřad posvěcení člověka, v jehož průběhu se

sedmkrát noříme pokřizováním ve jménu Svaté Trojice do křestního proudu křesťanství.

Tak můžeme sedm Kristových výroků „Já jsem“ z Janova evangelia prožít jako odpověď na otázky, které klade Otčenáš. V obou působí božský Logos. K vnitřnímu posílení modlitby je možno si po nějaký čas předsevzít následující cvičení: Každý den před svou duši zvlášť postavit jako přípravu na vlastní modlitbu jednu ze sedmi vět Otčenáše a uvést ji ve vnitřní rozhovor s příslušným výrokem „Já jsem“ z Janova evangelia. Nabízí se možnost začít toto cvičení s první větou Otčenáše ve středu a pak pokračovat den za dnem až do úterý následujícího týdne. Staří alchymisté říkali *Christus verus Mercurius est*. Otčenáš tak rozpoznáme jako chrám, vystavěný podle božských zákonů. Jak již bylo řečeno, vlastní modlitbu jako pokorné obrácení se lidské duše k Otci na nebesích taková cvičení nenahradí. Náš vztah k Otčenáši se ale skrze ně může výrazně prohloubit a umožnit nám v *umění modlitby* udělat další krok.

Straviž, prosím, Pane, mou duši skrze vše, co jest zde pod oblohou, ohnivá, sladká a mocná tvá láska, abych láskou k tvé lásce umřel, jako ty jsi z lásky k mé lásce umřítí ráčil. Skrze tebe Syna Božího, jenž kraluješ na věky. Amen.

sv. František z Assisi

Pane Bože, děkuji ti za všechny své bolesti a prosím, můj Pane, přidej jich stonásobně, žádá-li toho tvá vůle; buďet mi to nejmilejší, neušetříš-li mne bolesti, protože plnění tvé svaté vůle bude mi nejvyšší útěchou.

sv. František z Assisi